

VÁZLATOK

II. A gazdasági rendszerek

A gazdaság működésének 4 alapkérdése:

1. **miből** (termeljenek)
2. **mennyit** (termeljenek)
3. **hogyan** (állítsák elő)
4. **ki kapja** (az előállított javakat)

A HAGYOMÁNYOS GAZDASÁG

- a javak, a termelőeszközök a **közösség tulajdonában** van
- **alacsony** technikai **színvonal**
- gyűjtögetés, mezőgazdaság
- csak **önellátásra** termel
- a javakat a **közösség vezetői** osztják szét
- ma már csak a **törzsi társadalmakban** figyelhető meg

A TERVUTASÍTOTT GAZDASÁG

- a mennyit, hogyan kérdéséről **az államhatalom dönt**
- termelőeszközök többsége **állami tulajdonban** van
- a termelt javakat **az állam összegyűjti**
- az állam osztja szét a tervezők javaslata alapján = **központosított újraelosztás**
- **az állam szabja meg** a megtermelt **többség sorsát**, az **árat** és a **munkabért**
- a **pénzgazdálkodás** szerepe **alárendelt**

A PIACGAZDASÁG FELÉPÍTÉSE ÉS MŰKÖDÉSE

- a javak, termelőeszközök **magántulajdonban** (szabad adás-vétel, öröklés, birtoklás)
- a termelt árut **piacra** bocsájtják (eladják)
piac az a hely, ahol az árukat (javakat) adják-veszik
fajtái: **fogyasztópiac, tőkepiac, pénzpiac, munkaerőpiac**
- nyereség (**profit**)-orientált
- **vállalkozói réteg** → a profit érdekében végzik a gazdasági tevékenységet
- bárki vállalkozhat → **szabad vállalkozások rendszere**
egyéni vállalkozás
csoportos vállalkozás: **betéti társaság (bt)**
korlátolt felelősségű társaság (kft)
részvénytársaság (rt)
- a „mi, mennyit, hogyan, kinek” kérdésre a választ a **kereslet-kínálat** adja meg
- az áru a **piacon** cserél gazdát → (**piacgazdaság**) → eszméje a liberalizmus (szabadelvűség)

- állandó **technológiai fejlődés** → (olcsóbban többet előállítani, nagyobb haszonnal értékesíteni)
- **verseny** → sokan állítanak elő azonos terméket → a technológiai fejlődést segíti, árat csökkent
- **szabad árrendszer** → a termék árát a kereslet-kínálat határozza meg
- **pénz** → szerepe nagy (a legfontosabb profittermelő eszköz)
  - a pénz lehet: **fizetőeszköz** → vásárolsz rajta
  - tőke** → ha van tartalékod, s azon céget alapítasz, ami profitot hoz

AZ ÁLLAM SZEREPE A PIACGAZDASÁGBAN

a piaci rendszer védelme

- a munkavállalók alapjogainak védelme
- a munkaerőpiac törvényekkel való szabályozása (*munkaidő, minimálbér, munkakörülmények, munkaképes alsó és felső korhatár meghatározása*)

közszolgáltatások → erre a piac nem képes

- honvédelem, közrend, oktatás, kultúra, katasztrófavédelem, környezetvédelem
- a profitot nem termelő gazdasági tevékenységek működtetése veszteség esetén is (pl.: vasút, posta)
- a társadalmi egyenlőtlenség mérséklése (*munkanélküliség, társadalom-, egészségbiztosítás, nyugdíj*) = **szociális háló**

Ezek megvalósítására létrehozott intézkedések összessége a **gazdaságpolitika**

A VILÁGGAZDASÁG FOGALMA

világgazdaság az emberiség legátfogóbb gazdasági egysége, amelyben az anyagi termelés, a szolgáltatások és a fogyasztás világszinten szerveződik. Így az áruk, a szolgáltatások és a termelési tényezők (*tőke, munkaerő, technológia, információ*) átlépik az országhatárt.

világpiac a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokat foglalja magában